

Türk Teknik Adamları ve Sorunları*

Katılanlar :

Mustafa GEDİKTAŞ — Makina Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Başkanı
İzzettin SİÜER — İnşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Başkanı
Engin OMACAN — Mimarlar Odası İstanbul Şubesi Sekreter Üyesi
Yavuz ÇİZMECİ — Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Sekreter Üyesi
Yöneten : Ali GEVGİLİLİ

ALİ GEVGİLİLİ — «Türk ekonomisi ve toplumu geliştikçe ortaya yepyeni sorunlar çıkmaktadır. Bunlardan birisi de, sayılan kırk bini aşan Türk teknik adamlarının durumudur.

Türk sanayileşmesinde önemli yeri bulunması gereken teknik adamlar kadro, iş ve ücret yetersizliklerinden şikâyetçidirler. Teknik adamların Meslek Oda'arı yetkilileriyle yaptığımız bugünkü forum, teknisyenlerin temel sorunlarını ve çözüm yollarını tartışmak amacını güdüyor.

Sayın Silier, 1970'lerde Türk teknik adamları ne gibi olaylarla karşı karşıyadırlar? Başlıca şikâyetler nelerdir?»

TATMİN EDİLMEYEN TEKNİK KADROLAR DIŞA GÖÇÜYOR

SİLİER — «Türk teknik personeli eskiden alınan bâzı kararların sonucu olarak günümüzde büyük bir ezilme olayı ile karşı karşıyadır. Özellikle karru kesiminde çalışan teknik personel ücretlerinin düşüklüğü, yan ödemelerin yapılmaması gibi nedenlere eski durumlarından daha kötü vaziyete düşürülmüşlerdir. Halen Türkiye'nin teknik hizmetlerinin önemli bir bölümü yabancı firmalara ve teknisyenlere gördürülmekte; geniş bir ulusal kadro işsiz kalmaktadır.

Ezilme olayı öylesine büyük bir gerçek durumuna gelmiştir ki, kamu kesiminin en yüksek kademelerinde çalışan genel müdür, müsteşar gibi teknik beyinler, Türk teknik gücü için alınacak tedbirlerin, bugün, birkaç ay gecikmesinin bile inanılmaz olumsuz sonuçlar doğuracağını belirtmektedirler. Âcil kararlar alınmasını sağlamak amacıyla teknik yö-

* Bu açık oturum, 23/7/1972 tarihinde Milliyet Gazetesi'nde yayımlanmıştır. Sorunlarımızla ilgili olduğundan dergimizde çıkmasını uygun gördük — (Yayın Kurulu).

görüşler

neticiler toplu halde başbakana başvurma kararı almışlardır. Bu, devletin, teknik sorunlar için hükümete başvurması anlamını taşımaktadır.

Teknik personele özellikle kamu kesiminde yeterli hakların tanınmaması teknik elemanların bir yandan kamu kesiminden, öte yandan da Türkiye'den ayrılmasına yo! açmaktadır. Dışa sürekli bir beyin göçü ile karşı- karşıyayız. Sözgelisi, Karayollarında kompüterlerle yol projesi hazırlamayı öğrenmiş olan beş inşaat mühendisinin tümü devlet kadrolarından, yarısı da Türkiye'den ayrılmış bulunuyor. Kanalizasyon işinde yetişen beş inşaat mühendisinden ise yalnız biri bu işte çalışıyor, o da ayrılmak üzere... Buna benzer sayısız örnek vermek mümkündür.

Gidenler, yılların yetiştirdiği gözbebeği elemanlardır ve yerlerini doldurmak çok zordur. Onlar gidince de, proje yapacak yeterli uzman olmadığından işlerin yabancılara gördürüldüğü ileri sürülmektedir.

Plânmaya, Türkiye'nin kalkınmasını bir ara, yabancı sermaye ve yabancı teknik eleman ile saklama eğilimi hâkim çıkmış ve projeleri yabancılara yaptırma anlayışı topluma çok pahalya malolmuştur. Bunun korkunç örnekleri vardır. Diyelim ki, bir iktisadî devlet kuruluşu İzmit'teki fabrikasının projelerini 6 milyon liraya Fransız firmasına yaptırıyor; Fransızlar bu işi 800 bin liraya bir Türk firmasına devretmiş dururda; Türk firması da bunu 210 bin liraya Türk mühendislik bürosuna yaptırıyor; Fransızlar bu işi 800 bin liraya bir Türk firmasına devretmiş durumda; Türk firması da bunu 210 bin liraya Türk mühendislik bürosuna yaptırıyor. Karakaya Barajı için yeni yapılan anlaşma uyarınca gelecek her Amerikakan mühendis, Türkiye'ye ayda 120 bin liraya malolacaktır. Türkiye'de bugün onbeş bin lira alan yabancı ambarcı bile var.

SAVUNMASI YABANCI ORDUYA BIRAKILMIŞ ÜLKE GİBİYİZ

Sanavii teşvik için getirilecek yeni kanunda da yabancı teknisyen çalıştıran firmalar adetâ mükâfctfandırılmaktadır. Bu firmalara kullandıkları yerli elemanın % 5'inden fazla olmamak üzere yabancı eleman kullandıkları takdirde bunlarla ilâili harcamalarda iki kat verof indirimi sağlanmaktadır. Böyle bir şey onları yabancı teknisyen kullanmaya itmek ve Türk teknik gücünü biraz daha ezmek demektir. Oysa, Türkiye'de teknik işleri yerine getiren yabancı kuruluşların en büyükleri yabancı devlet firmalarıdır. Batının < en büyük devlet mühendislik organizasyonu olan NASA bile dünyanın en liberal tanınan ekonomisinde, yâni Birleşik Amerika'da dahi mühendislik işlerinin bir özel kuruluşu tâbi tutulduğunu ve imtiyazlı organizasyonlarla ezilmekten kurtarıldığını gösterir. Türkiye'de ise alanı yabancı mühendislere terk ediyoruz. Bu durum, ulusal savunması yabancı orduya verilen bir ülkeden farksızdır. Türkiye'de bizler teknik hizmetleri yabancılara terk edilmiş bir teknik güç durumundayız.

Bu durum Türk teknik personelinin yetersizliğinden ya da ehliyetsizliğinden ileri gelmektedir. Türk teknik personeli dünya standartlarına göre ne ehliyetsizdir, nede verimsizdir. Hattâ Türkiye'deki en etkili ve verimli kadrolardan birisi teknisyenlerdir. Teknik gücün bugün düşürüldüğü kadro ve ücret yetersizlikleri, Devlet Personel Dairesi'nin çok kötü biçimde kurulmuş olmasının ve Maliye Bakanlığı'nın teknik personel karşısındaki yanlış davranışlarının sonucudur».

GEVGfLİLİ — «Türk teknik kadrolarını tedirgin eden durum nelerin sonucudur? Sayın Çizmecî Elektrik mühendisleri olarak bu sorunları nasıl değerlendiriyorsunuz?»

ÇİZMECİ — «Türkiye ekonomik, politik ve sosyal bakımdan önemli sorunlarla karşılaştığı bir dönmeden geçiyor. Bu sorunlar, temelde birbirine bağlıdır. Teknik elemanların başlıca sorunları, işsizlik, ücret yetersizliği ve beyin göçü, yâni yerli potansiyel kaybıdır. Bu sorunların nedenleri şöyle açıklanabilir : Ekonominin dışa bağımlı niteliği, toplumumuzun en genel hastalığıdır. Bunun sonucu olarak Türkiye'de teknik elemanlar, üretim süreci içinde emek unsuru bir kadro olarak değerlendirilemiyor ve bürokrasiye kaydırılıyor. Emeği ile değer yaratmayan bir kadronun aldığı payda genel olarak çok düşük kalıyor. Personel kanunu çıktıktan sonra, on teknik odanın yaptığı anketin ortaya koyduğu gerçekler oldukça ilginçtir :

1. Türkiye'de 37 bh dolayındaki teknik elemanın yüzde 73'ü kamu kesiminde, yüzde 17'si özel kesimde, geri kalanı da işveren olarak çalışır. Personel Kanunu yürürlüğe girdikten sonra kamu kesiminde çalışan elemanların yüzde 62,5'inin ücretleri düşmüş; yüzde 15'inin ücretleri artmış; geriye kalanları ise değişmemiştir.

2. Kamu kesiminde çalışan teknik elemanların aylıkları 1000-2500 lira arasındadır. Hızla yükselen geçim indekslerin fiyat artışlarına karşılık, teknik elemanların yüzde 73'ünün ücretleri ya düşmüş ya da değişmemiştir.

Ücreti yetersiz teknik elemanlar ya kamu kesimini terkedip özel kesime geçiyorlar veya özel iş yapıyorlar, ya da yurt dışına göçüyorlar. Bunlar arasında mesleği terkedendenler de vardır

Personel Kanunu sonucunda özel kesime akım başlayınca, ortay? işsiz bir teknik eleman kadrosu çıkmış ve bu da özel kesimdeki ücretleri düşürmüştür. Bu durumda bir teknik eleman kamu kesiminde 1200 lira aylıkla çalışıyorsa, özel kesimde de ancak 2000 lira aylık alabilmektedir.

YABANCI TEKNİSYEN ÇOK DAHA PAHALI

İşsizlik ve ücret yetersizliği teknik elemanların yurt dışına göç etmelerine yol açmaktadır. Sözgelisi, Libya'dan gelen 400 kişilik bir teknik eleman talebi üzerine; 70 kişilik elektrik mühendisi kontenjanına bin kişi müracaat etmiştir. Bunlar arasında devletin üst kademelerinde bulunanlar da vardır. Libya gibi az gelişmiş bir toplum bile sanayileşme için Türkiye'den mühendis isterken, biz kendi kapasitemizi ülke içinde değerlendiremiyoruz.

Ücret düşüklüğünün ve işsizliğin temel nedenlerinden birisi de, Türkiye'de devlet eliyle yapılan yatırımlarda, yatırım öncesi araştırmaların ve uygulama safhalarındaki her türlü teknik hizmetin yabancı kurumlara yaptırılmasıdır. Önce plân ve projeler yurt dışına alınan kararlarla çiziliyor; sonra uygulamaları da yurt dışına getirilen elemanlarca yürütülüyor. Sözgelisi, Türkiye Elektrik Kurumu'nun reorganizasyon çalışmasının Türk mühendislerince yapılması mümkünken, bu iş Fransız Kurumu EDF'ye bırakılmıştır. Plân ve projelerin Fransa'da hazırlanmasına ve yabancı elemanların Türkiye'de bunları uygulamasına karar verilmiştir. Bu iş için Türkiye'ye gelecek bir proje direktörü burada günde 1680 frank alacak, bir o kadar da Fransa'da hesabına bankaya yatırılacak; proje direktörü yardımcısına aynı şekilde günde toplam 1680 frank ödenecek bir misyon şefi toplam 1120 frank alacak; uzman elektrik mühendislerine ise ayda 23 bin frank ödenecek, ayrıca Fransa'da günde 440 frank hesaplarına yatırılacaktır. Bundan başka bunların PTT uluslararası nakliyat, ikametgâh, yolculuk vb. masrafları da Türk hükümetine ait olacaktır.

görüşler

Teknik personelin sorunlarını çözmek için öncelikle yan ödemeler konusunun halledilmesi gerekir. Bu işin gerçekleşmeme nedeni, malî yetersizliklere bağlıdır. Oysa, Türkiye Elektrik Kurumu'nun reorganizasyonu için yabancılara verilecek toplam para, teknik elemanların büyük bir bölümünün yan ödemeleri için yeterli olacaktır.

USTA VE TEKNİKER SAYISI ÇOK YETERSİZ

GEVGİLİLİ — «Sayın Prof. Gediktaş, Türkiye, günümüzde makina ve motor sanayilerini kurmak isteyen, bu yönde önemli girişimlerin eşliğinde bulunan bir toplumdur. Teknik elemanların bu aşamada önemi nedir? Bunalımlarında eğitim sisteminin de rolü var mıdır?»

Prof. GEDİKTAŞ — «Sanayileşmenin oluşturulmasında teknik güç büyük önem ve değer taşır. Teknik bilgi, insan gücü ve sermaye, birbirine bağlı olarak sanayileşmeyi yaratır». Acaba Türkiye'de teknik insan gücü sayı ve kalite bakımından sanayileşmeyi gerçekleştirmek için yeterli midir?

Yüksek mühendisinden teknisyen ve ustasına kadar Türkiye'deki teknik kadroların sayısı 40 bin kişi dolaylarındadır. Ancak, teknik eleman dağılımının bir piramit teşkil etmesi gerekirken, alt kademelerde yeteri kadar eleman olmayışı bu piramidi bazan ters çevirmektedir. Çeşitli kademeler arasında da boşluklar vardır ve özelikle mühendisle usta arasında köprü görevi yapan teknisyen ve teknikerler yetersiz sayıdadır. Bu noksanlıklar çalışmalarda aksamalar yarattığından sanayileşme istenen hızda olmayacaktır.

İşsizliğin nedenlerinden biri de şudur: bir kuruluşta yeteri kadar usta ve teknisyen yoksa, bunun üst kademesini teşkil eden mühendislerin sayısı da az olacaktır. Bu durumda mühendisler, ya işsiz kalacak ya da kendi görevlerinden daha düşük işleri yapmak zorunda olacaklardır. İlk iş olarak, bu sıralamadaki boşlukların doldurulması gerekmektedir.

EĞİTİM YA YETERSİZ, YA DA TOPLUM GERÇEĞİNDEN İLGİSİZ

Teknik elemanların kalite sorunu, uzun vadeli ve eğitime bağlı bir iştir. Eğitim ise okul dönemi eğitim ve işyerinde eğitim olarak iki açıdan ele alınabilir.

Temel olan okul dönemi eğitiminde, okullar nicelik ve nitelik bakımından yeterli olmamaktadır. Türkiye'de mühendis okullarının çok sayıda olmasına karşılık, tekniker ve teknisyen yetiştiren sanat okulları gibi eğitim kurumları azdır. Alt kademelerdeki teknik eleman noksanlığı, bu tür okulların açılmasıyla giderilebilir. Okul sayısı bir bütün olarak ele alınmalı ve sıralama buna göre yapılmalıdır.

Nitelik bakımından da eğitimde aksaklıklar vardı. Okul sayısı çok, öğretim üyesi ve araçlar yetersizdir. Bir çok okullarda öğrenciler bazı dersleri ya hiç görmemekte, ya da çok az görmektedirler. Öyle sanat okulları vardır ki, motor bölümünden mezun olan bir öğrenci, iki ana tip motörden dizel motorunu görmemiştir ve bu kişi motor ustası olarak çalışacaktır. Kalitesiz eğitim sonucu temel bilgisi noksan olan bir eleman hayata atıldığında, başarısızlık korkusundan kurtulamayacak, dolayısıyla yeni atılımlara girişemeyecek, başaracağı işin bile üstesinden gelemeyecektir.

Üniversitelerde verilen çağdaş teknoloji düzeyindeki bilgilerle yetişen bir eleman ise iş hayatında bunları uygulama imkânı bulamamaktadır. Bu da hayal kırıklığı, manevi tatminsizlik ve dolayısıyla başarısızlığa yol açmaktadır.

ULUSAL TEKNOLOJİ İÇİN ARAŞTIRMA GEREK

Eğitim kurullarında araştırmalar yetersizdir, sanayide ise araştırma hemen hemen hiç yoktur. Oysa, sağlam bir sanayi kurulması ve yürütülmesi Türkiye koşullarına uygun teknolojik araştırmaların yapılmasına bağlıdır.

Çağdaş teknolojinin Türkiye koşullarına uygulanmasında, teknik kadro zayıflığı ya da iktisadî nedenlerle aksaklıklar doğmaktadır. Bu olaylar hem işsizliğe, hem de beyin göçüne yol açmaktadır. İleri bilgilerle donatılan bir teknik eleman aradığını bulamayınca, kendisine bu bilgileri uygulama olanağı sağlayacak başka bir topluma gitmektedir.

Bütün işsizlik ve üoçt sorununun ana nedenleri eğitime dayandırılabilir. Eğitim siyasetinin yeterli düzeyde olmaması, teknik elemanların sayısında ve kalitesinde bir çok sorunlar ortaya çıkarmaktadır.»

YABANCI KERDİLERDE, PROJENİN DIŞTA YAPILMASI ŞART KOŞULUR

GEVGİLİLİ — «Sayo Omacan, teknik projelerin yerli kadrolara yaptırılmayışının nedenleri var mıdır? Türkiye'nin teknik proje ihtiyaçları bugün nasıl karşılanmaktadır?»

OMACAN — «İşsizlik ve buna bağlı olarak ücret düşüklüğü, teknik elemanların acil sorunlarıdır. İkinci Beş Yıllık Plân döneminde, mimar ve mühendis düzeyinde 11 bin açık iş olacağı öngörülmüştür. Bu ihtiyaca rağmen, teknik elemanlar büyük bir işsizlik için* de ve sıkıntı içindedirler. Bu çelişki acaba nereden gelmektedir?»

Türkiye zaten işsizliğin yoğun olduğu bir toplumdur, teknikelemanların işsizliği de bunun bir parçasıdır. Türk ekonomisine 22 yılda aktarılanı 60 milyar liralık dış kaynak, Türkiye üzerinde belli bir ölçüde dışa bağıllık yaratmıştır. Bunun somut örneklerini, özellikle proje kredilerinde görmekteyiz. Bu kredi anlaşmalarında değişmez bir madde vardır: Proje teknik hizmetlerinin, krediyi açan kurumunun tasvip edeceği bir proje şirketince yapılması ve bu hizmetlere ödenecek bedelin de bu kurum tarafından karşılaştırılması daima şart koşulur. Krediyi açan kurumlar genellikle uluslararası mali tekellerdir ve proje şirketleri de bu kurumların bir uzantısıdır. Bu hizmetler karşılığında ödenecek toplam para bazan açılan kredinin yüzde 25'ine varır; yani kredinin dörtte biri kaynağın kendisine geri döner.

Türkiye'de plânlama ve başka bazı kurumlar, kendilerinin finanse ettikleri yatırımlar için de araştırma ve proje işlerini yabancılara yaptırırlar. Bunun daha gelişmiş şekli, çeşitli kamu kurumlarının yabancılarla ortaklaşa bir takım proje şirketleri kurmalarıdır. Yabancı ortak, genellikle şirket sermayesinin yüzde 30-40 dolaylarında bir paya sahiptir. Kendi üretim alanlarında tekel niteliği taşıyan bu büyük şirketler, teknik hizmetlerini yurt içindeki teknik kadrolara değil, yabancılara yaptırırlar. Ayrıca, bu şirketler ortakları olmayan öteki şirketlerden de sürekli iş alırlar.

Bu uygulamalar sonucunda, 1970'de yabancılara bu iki yoldan 1 milyar 300 milyon TL. ödenmiştir. Aynı türden proje hizmetleri için yerli teknik elemanlara ödenen ücret ise 250 milyon lira dolayındadır.

MÜHENDİSLER ASIL İŞLERİNDE KULLANILMIYOR

Türkiye gibi işsizliğin yoğun olduğu bir ülkede teknoloji seçimi de büyük önem taşır ve bu seçimde işsizliğin bir gerçek olarak alınması gerekir. Yüksek teknolojiye öncelik ta-

görüşler

niyan tercihler işsizliği daha da arttırdılar. Yabancıların yaptığı projeler çokluk Türkiye'nin emek gücünü değerlendirmeyi ihmal etmektedir.

Sanayileşme ve kalkınmada üretici bir yer alamayan, yani araştırma ve projelendirme yapamayan sayıları 40 bine ulaşmış mühendis ve mimarlar bugün hizmet sektörüne yığılmışlardır. Burada yaptıkları iş, yapabilecekleri işin çok altında kaldığından ücretleri de düşüktür. Personel Kanununun yol açtığı sarsıntının ve şikâyetlerin nedeni de budur.

YABANCIYA GİDEN 1,3 MİLYAR LİRA, YERLİ KADROYU KURTARIR

Teknik elemanların ekonomik sorunları gerçekten çözümlenmeyecek nitelikte değildir. Sadece 1970'de yabancılara ödenen 1 milyar 300 milyon lirayı dikkate alırsak, bu her teknik eleman başına yılda 30 bin lira eder ki bugün teknik elemanlarca istenen ekonomik haklar bu rakkama bile ulaşmamıştır. Dolayısıyla hizmetlerin yurt içinde yapılması hem teknik elemanların işsizlik ve ücret sorunlarını çözümlenecek, hem de yalnız teknolojilerin uygulamasını önleyecek ve Türkiye'ye uygun teknolojiler seçimine imkân verecektir. Keban Barajı'nda yabancı proje şirketi zemini uygun olmayan bir yer seçmiştir ve bu yüzden bir milyanın üstünde bir parayı kendileri için çok kârlı olan zemine çimento şırınga etme işine yatırmışlardır. Danimarkalı bir firmaya 30 milyoni liralık liman etüdüleri yaptırılmıştır. Bu firmanın Yedikule yerine Bakırköy üzerinde kararlar almak gibi büyük hatalar yaptığı söylenmektedir. Yine büyük paralar karşılığında Danimarka'da hazırlanan turizm araştırması raporunun Türkiye'nin gerçeklerine uymadığı anlaşılmıştır. Halen Ankara, İzmir ve İstanbul'da yürütülmekte olan metropoliten plân çalışmaları yabancıların kontrolindedir.

Bugün teknik elemanlar 40 bin kişilik bir kadro ile Türkiye'nin kalkınma, sanayileşme ve şehirleşme isteklerine cevap verebilecek potansiyele sahiptirler. 1930'lardaki 165 mimara karşılıklı Türkiye'de bugün 4500 mimar vardır. Ayrıca, sanayileşmenin zorunlu kıldığı petrol, metalürji, şehir plânları mühendisleri ve mimarları gibi yeni ihtisas alanları da ortaya çıkmıştır.

Bu durumun dikkate alınması gerekirken, yeni sanayii teşvik tasarısı da bunun tam tersi bir tutum almıştır. Sözgelisi, bin elemanı olan bir fabrikaya, yabancı eleman çalıştırdığı takdirde 36 milyon vergi ödememe imkânı tanımadır: Yabancı eleman çalıştırmayı teşvik edici nitelikteki bu tasarı, bütçeye de kayıplar verdirecektir. Oysa, bütçeden bu fedakârlık yapılabilirken, bütçe yetersizliği nedeniyle, teknik elemanlara gerekli yan ödemeler yapılmamaktadır. Bunun anlamı ise, teknik elemanların istediği ekonomik hakların, bir kısım gruplarla yabancılar arasında bölünüşüdür».

İLK İŞ : «TEKNİK GÜCÜMÜZE DAYANMAK»

GEVGİLİLİ —«Sayın Silier, teknik elemanların sorunlarını çözmek için neler yapılmalıdır?»

SİLİER — «Çözüm için en iyi slogan «kendi teknik gücümüze dayanalım» olmalıdır. Türk teknik elemanlarının çok büyük istekleri yoktur : İnsanca yaşamak ve mesleğini, kendisini tatmin edecek şekilde yapma imkânının sağlanmasıdır, bütün isteği.

Türk teknik elemanının elbette hatâları olacaktır. Fakat Keban'dan Gökçekaya barajına kadar yabancıların yaptığı projelerde de hatâlar vardır. Mühendis proje yaparak, hatâlardan doğruları öğrenerek yetişir. Bugün biz yabancıların hatâlarını ödeyerek onların yetişmesini sağlıyoruz. İlk elde şunlar yapılmalıdır :

1. Teşvik kanununaaki yabancı teknik eleman kullanımına prim verilmesi kesinlikle değiştirilmelidir.
2. 1963'den beri aynı ücreti alan ve devletin ödemeye giriştiği 20-30 milyar liralık ek ödemesinde hiçbir payı bulunmayan teknik elemana çok kısa sürede yan ödemeler tatmin-kâr şekilde sağlanmalıdır. Personel Kanunu ve dairesi de yeni bir anlayışla yeniden düzenlenmelidir.
3. Yatırımcı kuruluşlara bol miktarda sözleşmeli personel kullanma imkânı verilmelidir. Bunun kamu sektöründe asıl çözüm yolu işe ayrı bir teknik Personel Kanununun çıkarılması şeklinde olacaktır.
4. Özel sektör için de kredilerle mühendislik hizmetlerinin yabancılara yaptırılacağı kaydı artık kaldırılmalı ve projelerin yabancılara yaptırılması önlenmelidir.
5. Yabancı ortaklı müşavirlik firmalarının durumu incelenerek gereksiz olanları kaldırılmalıdır. Çünkü yabancı ortağın ihtisas alanına giren bütün konular, bu şirkete mal edilerek, sözgeleşi bir mühendislik firmasına turizm'den cam sanayiine, statik hesaplardan, konserve projelerine kadar bütün işler verilmektedir. Her ülkenin birbirinden alacağı teknik bilgi vardır, ancak bunun yolu yabancı ortaklıklar kurmak değildir. Gerektiğinde yabancı danışmanları biz kullanmalıyız. Bu şirketlerin sözleşmeleri de hukuk yönünden tartışmalı ve sakıncalıdır.

BÜYÜK BİR PROJE ÖRGÜTÜ KURULMALI

6. Bir işin bütün safhalarında görev alabilecek ve tek elden ödev yapabilecek büyük bir proje organizasyonu yapmamız, teknik gücümüzü bu büyük bir o.organizasyonun içinde top* layarak kamu sektörünü buna ortak etmemiz ya da onun koruyuculuğu altına almamız gerekmektedir».

GEVGİLİLİ — «Sayın Çizmecî, elektrik mühendisleri olarak tekn'k gücün temel sorunlarının çözümünü nasıl görüyorsunuz?»

ÇİZMECİ — «Sorunlar genel olarak şöyle çözümlenebilir :

1. Genel plânda bütün çalışanların sorunları olan işsizlik, ücret düşüklüğü ve beyin göçünü önleyebilecek tedbirleri alacak, dışa bağıl olmayan bir ekonomi siyaseti izlenmelidir.
2. Ücretler yaşama şartlarının gerektirdiği düzeye çıkarılmalıdır. Bunun için de, yan ödemeler en kısa zamanda çıkılarak, sadece genel ve katma bütçeli dairelerde değil, iktisadî devlet teşekküllerinde, belediyelerde ve özel dairelerde çalışan teknik elemanlara da kademe farkı gözetmeksizin verilmelidir.
3. Temelde ve kalıcı tedbirlerde ise üretici güçlerin gelişen düzeyine uygun olarak üretim ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi, üretim emeğiyle katılan teknik elemanların, emeğin yarattığı değerden daha büyük pay alabileceği bir ortamın yaratılmasıdır».

EĞİTİMDE YENİ BİR DÜZENLEME GEREKLİ

GEVGİLİLİ — «Sayın Prof. Gediktaş, Türkiye'deki teknik kadroların daha iyi yetiştirilmesi ve kullanılması için eğitimde ve sanayide ne gibi yeniden düzenlemeleri zorunlu sayıyorsunuz?»

görüşler

Prof. GEDİKTAŞ — «İstatistiklerde, önümüzdeki yıllarda büyük sayıda mühendis ihtiyacı görülmektedir. Ancak gerçek ihtiyacın doğru olarak tesbit edilmesi için bu istatistiklerin yeniden gözden geçirilmesi, okul ve eğitim kurumlarının buna göre ayarlanması gerekir. Yeni kurulacak okullar yeri iyi seçilmeli ve okullar gelişebilecekleri bir ortamda kurulmalıdır. Bunun yanı sıra, öğretim üyelerinin sağlanması ve yetiştirilmesi gözönüne alınmalıdır.

Yurt gerçeklerine uygun bir eğitim metodu seçilmeli ve bunun için araştırmalar yapılmalıdır. Son yıllarda tamamen yeni sistemler kurulması sonucu ortaya çıkan farklı şekilde yetişmiş teknik elemanlar aralarında kolay anlaşma sağlayamamaktadırlar. Kurumlarda temel değişiklik yerine mevcutların İslahı yoluna gidilmeli; sistem düzene oturduktan sonra temel değişiklikler yapılmalıdır.

Tekniker, teknisyen, mühendis gibi teknik eleman grupları arasındaki sürtüşmeleri, birbirlerinin alanlarına girmelerini önlemek için bunların yapacakları görevler tam tayin edilmeli, ancak her gruptaki elemanın yükselme imkânları da sağlanmalıdır. Bu da, işyerindeki eğitime önem verilmesiyle gerçekleşir.

Kurulması düşünülen nükleer santrai ya da Boğaz Köprüsü gibi ender karşılaşılan ve tecrübemiz olmayan özel konular dışındaki bütün alanlarda Türk teknik elemanları, yeterli kapasiteye sahiptir.

Eğitim artık sanayiın sorunlarına ağırlık vermeli ve üniversitelerin yanısıra bütün bilimsel kuruluşların da bu sorunları ele alması teşvik edilmelidir».

GEVGİLİLİ — «Sorunların çözümünde mimarların önerileri nelerdir sayın Omacan?»

OMACAN — «Kendi doğal kaynaklarımıza ve insan gücümüze da/anan bir sanayileşme siyasetinin izlenmesi, temel, uzun vadeli ve sürekli isteğimizdir. Bu arada, yabancı kredilerde yabancılara imtiyaz tanıyan madde kaldırılmalı ve yeni tedbirler yerli teknik eleman örgütlerinin görüşü alınarak hazırlanmalıdır.

Yeni plân stratejisinde de çalışanlar ve teknik elemanlar için bazı tehlikeler söz konusudur. İleri sürülen görüşlerin ışığında kalkınma stratejisi de yeniden gözden geçirilmelidir».

ULUSAL SANAYİ İÇİN, ULUSAL TEKNİK GÜÇ

GEVGİLİLİ — «Türk teknik adamlarıyla ilgili tartışmalar şu gerçekleri ortaya koymaktadır:

1. Türkiye'de sayıları kırk bini bulan teknik adamlar, ekonomi ve sanayinin gerekli kıldığı hizmetleri yapmak istemektedirler. Ancak, özellikle projelerin yabancılara yaptırılmasını öngören şartlı dış krediler bu kadronun tam" kullanılmasını önlemektedir. Yabancı danışmanlara gerektiğinde başvurulsa da, projelerin yurt içinde yapımına yönelmeliyiz.

2. Kamu kesiminde çalışan teknik personel ücret yetersizliğinden ve bürokratik hizmetlerde kullanılmaktan şikâyetçidir. Hem yan ödemelerin yapılması, hem de Türk teknisyenlerin asıl görevlerine uygun, değer yaratıcı hizmetlerde kullanılmaları gerekir.

3. Teknik eğitimin usta ve tekniker yetiştiren bölümü yetersizdir; mühendis yetiştiren bölümü ise aşırı soyut bilgilerle donatılmıştır. Türk teknik eğitiminde, ekonomi, sanayi ve toplumun pratik ihtiyaçlarını karşılayacak düzenlemelere ihtiyaç vardır.

4. Teknik gücünü tam kullanamayan bir toplum, sanayileşmesi için gerekli teknolojik tercih ve birikimi ulusal düzeyde gerçekleştiremez. Ulusal sanayi için, ulusal teknik güce önem verilmelidir».